Оскільки значення коефіцієнта варіації менше 10%, розглядувана сукупність є достатньо однорідною.

Знайдемо показники форми розподілу – асиметрію та ексцес, що дасть можливість зробити висновок про близькість емпіричного розподілу до нормального. Для цього розрахуємо центральні моменти третього та четвертого порядку використовуючи відповідні початкові моменти:

$$\tilde{\nu}_1 = \overline{x}_B = 5,765\,,\ \tilde{\nu}_2 = \frac{701,093}{21} = 33,385\,,\ \tilde{\nu}_3 = \frac{210,435}{21} = 10,02\,,$$

$$\tilde{\nu}_4 = \frac{1260,1515}{21} = 60,007\,, \qquad (8)$$

а, отже, $\tilde{\mu}_3 = \tilde{\nu}_3 - 3\tilde{\nu}_1\tilde{\nu}_2 + 2\tilde{\nu}_1^3 = -194,268$, $\tilde{\mu}_4 = \tilde{\nu}_4 - 4\tilde{\nu}_1\tilde{\nu}_3 + 6\tilde{\nu}_1^2\tilde{\nu}_2 - 3\tilde{\nu}_1^4 = 3172,629$.

Коефіцієнти асиметрії та ексцесу відповідно дорівнюють:

$$A_S = \frac{\tilde{\mu}_3}{\sigma_B^{\,3}} = 15670,07\,,\ E_S = \frac{\tilde{\mu}_4}{\sigma_B^{\,4}} - 3 = -907896\,. \qquad (9)$$

Значення цих коефіцієнтів свідчать про сильну правосторонню асиметрію розподілу та його гостровершинність в порівнянні з нормальним законом. Отже, можна зробити висновок, що емпіричний розподіл є близьким до нормального.

Таким чином, середнє значення величини щомісячного платежу кредитних программ станом на 01.05.2014 р. є значення 5,764 тис. грн., значення коефіцієнта варіації дорівнює 6,9%, що менше 10%, розподіл близький до нормального з правосторонньою асиметрією та від'ємним ексцесом.

Висновок. Отже, отримані статистичні розрахунки підтверджують про можливість встановлення орієнтовного за величиною щомісячного платежу відповідно до наданих пропозиції банківських установ, що можуть бути використані банками та іншими фінансовими установами для подальшого використання. Таким чином, можна збільшити обсяги іпотечного кредитування на вторинному ринку, а також створити вигідні умови для отримання житла і на первинному ринку. Завдяки скороченню витрат клієнтська база банків перетвориться на надзвичайно важливий ресурс забезпечення стабільного та ефективного функціонування банку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гриджук Д. М., Олійник В. О. Іпотека у кредитуванні: практичні аспекти. – К. : А.С.К., 2006. – 464 с.
2. Статистика банківської діяльності : навч. посібник // А.В. Головач, В.Б. Захожай, К.С. Базилевич. – К.: МАУП, 1999. – 176 с.: іл. – Бібліогр.: с. 171.
3. Практикум з банківської статистики : навчальний посібник // Сидорова А. В., Юріна Н. О. – Донецьк : Каштан, 2006. – 136 с.
4. Іпотечне кредитування: проблеми та перспективи розвитку в Україні: інформаційно-аналітичні матеріали / За загальною редакцією к.е.н. Кірєєва О.І. – К. : Центр наукових досліджень НБУ, 2004. – 104 с. Розвиток іпотечного ринку в Україні надасть додаткові інструменти регулювання грошово-кредитного ринку.
5. Сравни банк // Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sravnibank.com.ua/ipoteka/.
6. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України).

УДК 336.77

Миськів Г.В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та підприємництва
«Європейський університет», Львівська філія

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ, ДИНАМІКА, СТРУКТУРА, ПЕРСПЕКТИВИ

У статті проаналізовано динаміку та структуру банківських кредитів впродовж останнього десятиріччя. Автор виділила основні позитивні та негативні чинники, що впливали на кредитний ринок. Окремо окреслено перспективи подальшого розвитку кредитування в Україні.

Ключові слова: кредит, кредитування, кредитний ринок, банки.

Мыськив Г.В. БАНКОВСКОЕ КРЕДИТОВАНИЕ: ТЕНДЕНЦИИ, ДИНАМИКА, СТРУКТУРА, ПЕРСПЕКТИВЫ

В статье проанализирована динамика и структура банковских кредитов на протяжении последнего десятилетия. Автор выделила основные положительные и отрицательные факторы, которые влияли на кредитный рынок. Отдельно обозначены перспективы дальнейшего развития кредитования в Украине.

Ключевые слова: кредит, кредитование, кредитный рынок, банки.

Myskiv G.V. BANK LENDING: TRENDS, DYNAMICS, STRUCTURE, PROSPECTS

The paper analyzes the dynamics and structure of bank credits in the last decade. Authors identified the main positive and negative factors that influenced on the credit market. Separately, outlines the prospects for further development lending in Ukraine.

Keywords: credit, credit market, banks.

Постановка проблеми. Початок нового тисячоліття відзначився бурхливим розвитком кредитного ринку України. Цьому сприяло економічне піднесення при помірній інфляції, стабільність гривні та валютного курсу. Окрім того, важливе значення мало підвищення фінансової стабільності та ефективності банківської системи, рівня її конкурентоспроможності, вдосконалення кредитної політики та зростання доступності кредитів, посилення впливу банківської системи на соціально-економічний розвиток України та забезпечення прогресивних структурних перетворень.

Проте позитивна динаміка в банківському кредитуванні України не була тривалою – з приходом в державу світової фінансової кризи динаміка змінилася на негативну, погіршилася структура кредиту-

вання, зросла кількість проблем як у кредиторів, так і у позичальників.

З плином років ситуація на кредитному ринку вирівнялася та стабілізувалась. Однак, зважаючи на значний вплив банківського кредитування на розвиток національної економіки та постійну зміну поточних даних по кредитному ринку, необхідно проводити їх систематичне дослідження та прогнозування подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовні щорічні дослідження тенденцій розвитку банківського кредитування представлені у аналітичних оглядах НРА «Рюрик», УКРА «Незалежна асоціація банків України» та монетарному огляді Генерального департаменту грошово-кредитної політики НБУ. Динаміка, тенденції та прогноз розвитку кредитування України впродовж періоду у декілька років досліджені у наукових працях багатьох вчених: Івасіва Б., Барановського О., Васюренка О., Вовчак О., Заруби О., Ілляшенка С., Морозової О., Рогожнікової Н., Рудь Л., Карасика О., Кириченка О., Ковальова З., Павлової Л., Поляка Г., Ходаківська В., Чайковського Я. та інших. Однак швидкоплинність та динамічність ситуації на кредитному ринку України не дозволяє залишатися осторонь та вимагає постійного моніторингу.

Постановка завдання. Дослідити динаміку банківського кредитування впродовж останнього десятиріччя, проаналізувати його тенденції та структуру; спрогнозувати подальший розвиток ринку банківських кредитів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку 2000-х рр. розвиток кредитної системи України значно активізувався. Свідченням її позитивних кількісних та якісних змін стало динамічне зростання основних параметрів, підвищення рівня капіталізації, зниження рівня проблемності, підвищення рівня довіри, покращення кількісної структури банківської системи. Визначальною тенденцією цього періоду було динамічне зростання обсягів активних операцій банків та їх висока кредитна активність, – розпочався так званий «кредитний бум».

Це спонукало до зростання активів банків у 5,2 рази, кредити в економіку зросли у 6,5 рази, кредити, надані населенню – у 15,5 рази, довгострокові кредити – у 19 разів. Інтенсивне кредитування банками економіки виступило одним із головних чинників високих темпів економічного зростання України, яке за 2000-2004 рр. склало 49,3 %, в тому числі за 2004 р. – 12,0% [7].

У 2006 році темпи кредитування населення зросли на 234%, порівняно із попереднім роком і досягли рівня у 78,54 млрд. грн. Загалом вимоги банківської системи за кредитами у 2006 році склали 269,3 млрд. грн.

У 2007 р. загальний обсяг кредитів наданих в економіку склав 485,4 млрд. грн., в тому числі, 153,6 млрд. грн. – кредити населенню або 24% від суми сукупних доходів населення, що на 193,6% перевищило рівень 2006 року. Юридичні особи отримали кредитів на суму 276 млрд. грн., що на 165,6 % перевищило суму кредитів 2006 року (166,68 млрд. грн.) [6].

Для забезпечення зростаючих потреб у кредитних ресурсах банківські установи змушені були позичати кошти за кордоном. Станом на кінець 2007 року 30% зобов'язань банків – понад 20 млрд. дол. США – склали кошти залучені з-за кордону, що врешті виявилося надмірним тягарем для банківської системи України [5].

Інтенсивні темпи зростання кредитування на початку 2000-х рр. сприяли динамічному розвитку кредитного ринку, збільшенню обсягів споживання, пришвидшенню товарообігу та стимулювали зростання виробництва. Зросла прибутковість банківської системи. Однак надмірне захоплення населення та господарюючих суб'єктів кредитуванням призвичаїло їх «жити в борг». Кредитна система ставала більш вразливою до кредитних ризиків, а національна економіка – до фінансової кризи.

2008 рік став переломним у розвитку кредитування України. За підсумками року, комерційні банки надали кредитів на суму 792,2 млрд. грн., що в 1,6 рази більше рівня 2007 року. При цьому юридичні особи отримали кредитів на суму 472,6 млрд. грн., що у 1,7 рази перевищило рівень 2007 року, а фізичні особи – на суму 268,8 млрд. грн., що більше рівня 2007 року у 1,75 рази [6].

Проте світова фінансова криза, що прийшла в Україну восени 2008 року, припинила оптимістичний розвиток кредитного ринку держави.

З жовтня 2008 року, з початком паніки на українському фінансовому ринку, вітчизняні банки почали масово згортати програми кредитування населення. Так, ще в серпні 2008 року кредити на купівлю автомобіля видавали 38 банків, а вже на початку 2009 року – лише 4. При цьому відсотки за позикою зросли у 1,5-2 рази від докризових: у березні 2008 року середня ставка, наприклад, за кредитом на купівлю іномарки у гривнях була на рівні 16% річних, а вже наприкінці 2008 року – понад 28%, а з урахуванням додаткових комісійних – 35-45% [3].

Тенденції розвитку кредитування в Україні протягом 2009 року можна визначити як «шокові»: банки, населення, підприємства оговтувалися від усвідомлення кризового стану та намагалися до нього пристосуватися. Після динамічного зростання протягом останніх років, у 2009 році відбувалося значне уповільнення темпів кредитування у річному обчисленні і за підсумками року вперше було зафіксовано зменшення обсягів наданих кредитів на 6% – до 747,3 млрд. грн.

З метою припинення надання кредитів у іноземній валюті було введено в дію антикризовий Закон України № 1533 «Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи», який фактично забороняв здійснювати кредитування в іноземній валюті.

Ресурсна база банків значно скоротилася внаслідок відпливу коштів з банківської системи та обмеженого доступу до зовнішнього фінансування. Через відсутність «довгих грошей» більшість банків не могли здійснювати іпотечне кредитування. При цьому рівень простроченості за вже виданими іпотечними кредитами склав майже 15-20%. Іпотечне кредитування в Україні у 2009 році було досить ризиковим для банків та дорогим для населення – кредити видавали в середньому під 25% річних із початковим внеском щонайменше 40% вартості об'єкта [2].

Основними деструктивними чинниками впливу на кредитний ринок у 2009 році були:

- значне погіршення платоспроможності населення (зменшення його реальних доходів);
- наявність значних фінансових ризиків;
- існування великої заборгованості за раніше отриманими кредитами;
- посилення вимог банків щодо оцінки кредитоспроможності клієнтів;
- висока вартість кредитів (40-60% річних, а подекуди і 150-180% річних).

Загалом, за підсумками 2009 року, кредити надані фізичним особам, склали 222,5 млрд. грн., що на 17% менше обсягу кредитування 2008 року, а кредити надані юридичним особам склали 474,9 млрд. грн., що перевищило рівень 2008 року на 0,5% [5]. Темпи падіння спостерігалися за всіма видами валют і за всіма строками кредитування. Частка проблемної заборгованості банківської системи сягнула 15-20% [1].

Ситуація на кредитному ринку початку 2010 року характеризувалася прискоренням темпів збільшення обсягу вкладів коштів населення та юридичних осіб у банківську систему. Загальний обсяг депозитів за результатами 2010 року збільшився на 26,3% (у т. ч. у національній валюті – на 38,2%, в іноземній – на 12,8%), депозити фізичних осіб зросли на 28,5%, а їх приріст у національній валюті (41,7%) значно випереджав цей показник в іноземній (17,0%). Загальний обсяг депозитів склав 416,7 млрд. грн. [5].

Збільшення ресурсної бази банків на фоні зменшення інфляційного тиску сприяло зниженню вартості кредитних ресурсів. Попри це, через відсутність належної кількості платоспроможних позичальників, спонукало банки спрямовувати вільні ресурси у фінансові інструменти, зокрема в ОВДП.

Незначне зростання обсягів кредитування вперше було зафіксовано у липні 2010 року, коли загальний обсяг залишків кредитних вкладень зріс на 1,2% – до 705,5 млрд. грн. (у тому числі в національній – на 1,6%, в іноземній – на 0,9%).

Справжнє пожвавлення на кредитному ринку почалося з осені 2010 року: банки пропонували все більше нових програм кредитування та знижували відсоткові ставки за кредитами.

Найпопулярнішими на ринку були автокредити. На початку листопада 2010 року кредити на купівлю автомобіля видавали майже 40 банків, проти 10 банків ще на початку року. Причому, що меншим був термін кредитування, тим нижчою була відсоткова ставка: позика строком на 1 рік обходилася у 14-15% річних, а на 7 років – уже в 20-21%.

Поступово налагоджувався і ринок кредитування нерухомості. Іпотечні кредити наприкінці 2010 року видавали 30 банків, однак охочіше кредитували вторинний ринок. Середня ставка за кредитами на нерухомість складала 20,4% річних. Щоправда, початковий внесок був ще досить високим – щонайменше 30% вартості квартири [9]. Частка іпотечних кредитів із загальної суми виданих склала 0,3%.

У цілому за 2010 рік загальний обсяг кредитів, наданих в економіку, збільшився на 1,0% – до 755,0 млрд. грн. В тому числі кредити юридичним особам склали 508,3 млрд. грн., що перевищило рівень 2009 року на 107,0%, а фізичним особам – 186,5 млрд. грн., що від рівня 2009 року склало 84%. Обсяг кредитів в національний валюті істотно не змінився, а в іноземній валюті скоротився на 2 млрд. дол., що свідчило про погашення позичальниками переважно «валютної» заборгованості.

Тенденції розвитку кредитного ринку 2010 р. продовжилися і у 2011 році – кредити видавалися під заставу 35-50% річних в залежності від банку та суми. Важливим моментом стала наявність застави, яка знижувала ставку до 20-25%. Позичальникам в таких умовах не варто було забувати про те, що беззаставні кредити є дуже дорогими [9].

Вигідність автокредитів у 2011 році викликала сумніви. Ставки за такими кредитами становили 18-25%, при скороченні початкового внеску, орієнтовно до 10%. Іпотечні кредити надавалися за найнижчої ставки в 16% та при першому внеску у розмірі 30% – 50%, а подекуди і 75%. Відтак, іпотека без першого внеску до кінця 2011 року для українців була не вигідною [8].

У 2011 році загальний обсяг наданих кредитів склав 825,3 млрд. грн., зрісши за рік на 9,3%. Обсяг наданих кредитів юридичним особам зріс до 580,9 млрд. грн, або на 14,3%. Однак кредити, надані фізичним особам, скоротилися на 6,0 % – до 174,7 млрд. грн., переважно за рахунок скорочення обсягів кредитування в іноземній валюті [6].

У 2012 році тенденція до нарощування кредитування не збереглась. Загальний обсяг кредитів, наданих комерційними банками в економіку, склав 815,3 млрд. грн., що на 1,2% менше сукупного обсягу 2011 року. Кредити надані фізичним особам зменшилися на 7,4%, а юридичним особам – зросли на 4,9% [5]. До цього призвело зростання відсоткових ставок – у національній валюті до 17,66% річних, в іноземній валюті – до 8,59%. Вартість ресурсів на міжбанківському кредитному ринку в національній валюті збільшилася до 15,78% [8].

2013 рік означився значним зростанням обсягів кредитування. Загальний обсяг кредитів наданих в економіку України станом на 01.01.2014 р. склав 911,4 млрд. грн., в тому числі 601,3 млрд. грн. у національній валюті та 302,1 млрд. грн. у іноземній валюті. Фізичні особи отримали кредитів на суму 167,8 млрд. грн., а юридичні особи – 698,8 млрд. грн. [6]. Причому вперше за останні 5 років відбулося зростання кредитів, наданих населенню.

Основними тенденціями 2013 року стало:

- скорочення обсягів довгострокових кредитів (на 1,5 млрд. грн., а порівняно із 2009 роком – на 115 млрд. грн.), що є абсолютно негативною тенденцією для розвитку економіки;

- зростання обсягів цінних паперів на продаж в портфелях банків (на 43,5% (41,95 млрд. грн.) до попереднього року). Це свідчить про невисоку активність банків на ринку кредитування.

Вимоги банківської системи України за наданими кредитами у 1992-2014 рр. зображено на рис. 1 [6; 10; 11].

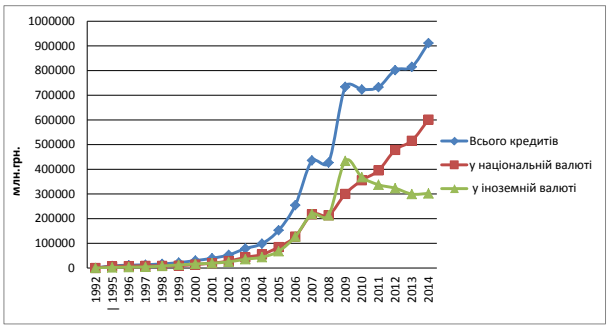

Рис. 1. Вимоги банків України за наданими кредитами у 1992-2014 рр., (станом на початок року), млн. грн. (станом на початок року)

Джерело: розроблено автором на основі [6; 10; 11]

Вагоме значення для аналізу банківського кредитування має не лише величина обсягів кредитування, а й структура виданих кредитів в розрізі юридичних та фізичних осіб, в розрізі валют кредитування, за строками погашення та за секторами економіки. Це дає змогу ґрунтовніше дослідити проблему забезпечення економіки та окремих її галузей банківськими кредитами.

Відобразимо динаміку обсягів кредитування в розрізі юридичних та фізичних осіб впродовж досліджуваного періоду 2006-2013 рр. на рис. 2 [6].

Рис. 2. Кредити, надані комерційними банками України суб'єктам господарювання та фізичним особам у 2006-2013 рр., млрд. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [6]

Отож, кредити, надані комерційними банками юридичним особам, зростали з року в рік. Незважаючи на загальне зниження кредитування у 2009-10 рр., на кінець 2013 року кредити для юридичних осіб склали 698,3 млрд. грн. Кредитування фізичних осіб було більше вражене негативними чинниками зовнішнього середовища, а тому після бурхливого зростання у 2006-2008 рр., обсяги кредитів, наданих населенню у 2009-2012 рр. помітно скоротилися, що було викликано зниженням платоспроможності населення, недовірою до банківської системи, а також достатньо високими відсотковими ставками і посиленням умов кредитування у 2010 році. Однак у 2013 році знову було відмічено зростання кредитування фізичних осіб, обсяг якого склав 167,8 млрд. грн.

В розрізі строків кредитування кредити, надані банками України, класифікуються: до 1 року, від 1 до 5 років та більше 5 років. Структура кредитів за строками погашення впродовж 2006-2013 рр. представлена у таблиці 1.

Таблиця 1

Кредити, надані банками України резидентам, в розрізі строків погашення у 2006-2013 рр. (млрд. грн.)

	До 1 року	Від 1 року до 5 років	Більше 5 років
2006	86,2	159,0	-
2007	131,5	181,3	114,1
2008	222,1	278,6	233,4
2009	231,0	266,7	225,6
2010	242,8	275,6	214,4
2011	297,4	301,0	203,4
2012	344,2	294,5	176,4
2013	417,6	311,0	175,0

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Впродовж досліджуваного періоду найрізкіше зростання обсягів кредитування як у коротко-, так і у довготерміновому розрізі спостерігалося у 2008 році, коли залишки за кредитами строком до 1 року зросли на 68,8%; від 1 року до 5 років зросли на 53,7%; а більше 5 років – у 2,04 рази.

В умовах дефіциту довгострокової фінансової ресурсної бази банків, складного макроекономічного середовища, коливань валютного курсу гривні та невпевненості у напрямі розвитку економічної ситуації кредити у 2009-2010 рр. надавалися в основному на короткостроковий термін – до 1 року та на термін від 1 до 5 років. Тенденція до переважання короткострокових кредитів утримувалася і у наступні роки. Середня частка даних кредитів у структурі кредитів, наданих в економіку України, за період 2006-2013 рр. склала 36,6%, а кредитів на термін від 1 до 5 років – 38,4%. Відповідно, найменшу частку склали довгострокові кредити юридичним та фізичним особам, середня частка яких за досліджуваний період склала 24,9%, оскільки в період кризи та посткризовий період кредитування на довгий термін є достатньо ризиковим для банківських установ.

НБУ у структуру кредитів за секторами економіки включає: інші фінансові корпорації, сектор загального державного управління, нефінансові корпорації, інші сектори економіки. Динаміка кредитів, наданих резидентам, у розрізі секторів економіки зображена на рис.3.

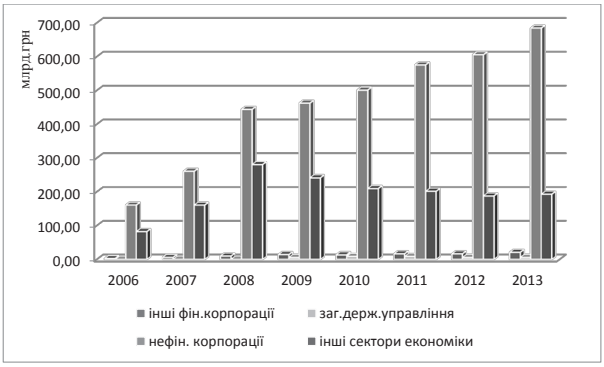

Рис. 3. Динаміка кредитів, наданих банками України, за секторами економіки у 2006-2013 рр., млн. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Впродовж усього досліджуваного періоду, найбільшими залишалися частки залишків за кредитами, наданими сектору нефінансових корпорацій та домашнім господарствам, які займають основну частку у розділі «Інші сектори економіки». Середньорічна частка кредитування цих секторів економіки за 8 років склала 64% та 34,2% відповідно. У незначних обсягах кредити надавались іншим фінансовим корпораціям та органам загального державного управління, частка кредитування яких складала 1,5% та 0,4 % відповідно.

Залишки за кредитами, наданими сектору нефінансових корпорацій, на 01.01.2014 р. становили 684,2 млрд. грн.

В розрізі валют кредитування в Україні здійснюється у національній та іноземній валютах. Кредитування в іноземній валюті характеризувалось зростаючими темпами до 2009 року, а у 2010-2012 рр. суттєво скоротилося. На ситуацію вплинув обмежений доступ банків до зовнішнього фінансування та фактична заборона НБУ кредитувати в іноземній валюті.

Зростання кредитів у національній валюті до попереднього періоду спостерігалося протягом усього досліджуваного періоду, хоча темпи їх зростання в річному обчисленні поступово уповільнювалися.

Станом на кінець 2013 року частка кредитів наданих в економіку України у національній валюті склала 601 342 – 66,6%, а у іноземній валюті – 302 116 або 33,4%.

Початок 2014 року ознаменувався політично-економічною нестабільністю, яка відобразилася у зростанні курсів іноземних валют, зростанні рівня

інфляції, зменшенні обсягів грошової маси та ін. Банківська система України продовжує характеризуватися низькою діловою активністю, що пов'язано з досить високими вимогами до потенційних позичальників, а також погіршенням кон'юнктури основних промислових ринків, що компенсується у розміщенні коштів в ОВДП та інших цінних паперах.

Усі ці тенденції негативно впливають на кредитний ринок та безпосередньо відображаються у обсягах кредитування. А тому, оптимістичних прогнозів, принаймні на 2014 рік, очікувати не варто.

Висновки з проведеного дослідження. Незважаючи на циклічний розвиток економіки у досліджуваний період, на який припав період зростання, пік, криза та посткризовий періоди, обсяги кредитування економіки України зростали від року до року, однак з різним приростом.

Основною негативною рисою банківського кредитування в останні роки стала незадовільна структура банківських кредитів України з погляду фінансового забезпечення модернізаційних процесів економіки за рахунок довгострокового кредитування, та значне перетікання коштів у державний сектор економіки та використання їх для обслуговування державних боргів.

Структура банківського кредитування залишається фактично незмінною впродовж усього досліджуваного періоду: переважають коротко- та середньострокові кредити, найбільше кредитів надається сектору нефінансових корпорацій, а по валюті кредитування – переважає гривня.

Зважаючи на поточний ускладнений фінансово-економічний стан України, який супроводжується низкою негативних явищ та процесів, оптимістичного розвитку банківського кредитування у найближчій перспективі чекати не доводиться.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гонгальський Д. Кредит по косинусу [Текст] / Дмитро Гонгальський // Контракти. – 2009. – № 40.– С. 6.
2. Грошово-кредитна статистика. НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua.
3. Дружерученко К. Боргова карма [Текст] / К. Дружерученко // Контракти. – 2009. – № 5. – С. 10.
4. Дружерученко К. Чужі гроші [Текст] / К. Дружерученко // Контракти. –2011. – № 38. – С. 18-20.
5. Монетарний огляд за 2010 рік. НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=76207.
6. Основні показники діяльності банків України. Дані Національного банку України [Електронний ресурс]: – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807.
7. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.aub.com.ua.
8. Офіційний сайт Державного управління статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ukrstat.gov.ua.
9. Руденко В. Помри або злийся [Текст] / В. Руденко // Контракти. – 2010. – № 47. – С. 22.
10. 1 Статистичний щорічник України за 2000 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
11. 1 Статистичний щорічник України за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

УДК 336.113.12:37.091.217

Настич Т.П.
здобувач
Чернігівського державного інституту економіки і управління

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Розглянуто сутність бюджетної політики держави у сфері культури і мистецтва, досліджено основні проблеми бюджетного фінансування галузі з обґрунтуванням напрямів його покращення. Висвітлено нормативне забезпечення фінансування вищої культурно-мистецької освіти.

Ключові слова: бюджетна політика, бюджетне фінансування, бюджетний механізм, сфера культури і мистецтва, законодавчо-правова база.

Настич Т.П. НОРМАТИВНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО КУЛЬТУРНО-ИСКУССТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Рассмотрена сущность бюджетной политики государства в сфере культуры и искусства, исследованы основные проблемы бюджетного финансирования отрасли с обоснованием направлений его улучшения. Освещено нормативное обеспечение финансирования высшего культурно-искуственного образования.

Ключевые слова: бюджетная политика, бюджетное финансирование, бюджетный механизм, сфера культуры и искусства, законодательно-правовая база.

Nastich T.P. NORMATIVE PROVISIONS OF FINANCING EDUCATION IN THE SPHERE OF ARTS AND CULTURE

The article explains the core of state fiscal policy in the sphere of arts and culture, analyzes the basic problems of funding this sphere and the ways to improve it. The article also elucidates the normative provisions for financing higher education in the sphere of arts and culture.

Keywords: fiscal policy, public funding, budget mechanism, the sphere of arts and culture, legal framework.

Актуальність. Аналіз накопичених у галузі проблем, причин їх виникнення свідчить про їх комплексний характер, що спричинено поєднанням економічних, соціальних, правових та інших факторів. Тому їх вирішення потребує не тільки належного бюджетного фінансування галузі освіти у сфері культури та мистецтва, але й удосконалення механізмів фінансової підтримки, формування сприятливої правової бази, поліпшення системи управління галуззю, підвищення рівня менеджменту у вищих навчальних закладах культури та мистецтва.

У разі нестабільної економіки та недосконалості законодавчої бази як ніколи актуальними набирають питання фінансового забезпечення, розрахунку ре-